

NORDBI

Aktuellt

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden.

Nr 2 2020

Innehåll:

Redaktionsruta och stambok 2	Nordiska bin i Norrbotten 15
Osäker ekonomi för vår förening 3	Med fokus på det positiva 16-17
Halvvägs i INTERREG-projektet 4-7	Rasstandard för vårt nordiska bi 18-19
Klimatförändringars påverkan 8	Sommaren i Finland 19
Selektion, selektion, selektion! 9	Fra virksamheten i Norge 20-21
Hastigt avbrott i Östergötland 10	Vad tycker våra drottningkunder? 22
Medelpad kämpar på och rapport från Blekinge 11	Till minne av Hilding 23
Nytt spännande år i Dalsland 12-14	Gåva från Umeortens biodlarförening 24

www.nordbi.se

REDAKTÖRENS RUTA

Tidningen ges ut av Föreningen NordBi med 2 nummer per år. Föreningen NordBi driver Projekt NordBi. Styrelse vald 2020-2022:

Ordförande: Robert Svensson, Sätervägen Torstorp, 614 92 SÖDERKÖPING 076-1357600 E-post: saturdaykid@hotmail.com, vice ordförande: Sven Nordström, Sveavägen 36 A, 853 56 SUNDSVALL 073-2748025 E-post: svennordstrom00gmail.com, kassör: Olle Nygren, Berguddsvägen 14, 918 03 HOLMÖN 070-6636706, E-post: olle@damina.se, sekreterare: Ann-Charlotte Berntsson, Tveten 5, 457 43 FJÄLLBACKA 070-2618174, E-post: anncharlotteberntsson@nordensark.se, Natuschka Lee, Marmorvägen 12, 907 42 UMEÅ 070-3751213, E-post: natuschka.lee@umu.se, Carl-Ove Bertilsson, Torvalla By 325, 831 92 ÖSTERSUND 070-6704606, E-post: carlove.bertilsson@gmail.com, Steffen Neumann, Vejejaur 2, 938 92 MELLANSTRÖM 070-2440840, E-post: steffen.neumanngrano@gmx.de

Valberedning: Jonas Svartkrut, Stripavägen 17, 711 78 GULDSMEDSHYTTAN 070-514 80 32 och Ingvar Arvidsson (för kontaktuppgifter se nedan).

Revisorer: Åke Jonsson och Per Ruth.

Projektledare: Sven Nordström. Redaktör: Robert Svensson.

Extra resurspersoner: Ingvar Arvidsson, Ängemyrsgatan 5, 666 31 BENGTSFORS, 0531-61398, 32178, 070-6839517, E-post: ingvar.arvidsson@telia.com och Per Ruth, Mellanbågen 14, 907 38 UMEÅ, 090-770825, E-post: per.ruth@sofiehjem.ac

Redaktionen tar tacksamt emot synpunkter på innehållet och förslag till artiklar till kommande nummer.

Medlemsavgiften är 200 kr, vilket innefattar 2 nummer av NordBi-Aktuellt. För utrikes medlemmar 250 kr per år.

Obs! Skriv alltid in ditt namn på inbetalningsavin! Medlemsavgiften för 2021 hoppas vi du betalar så snart som möjligt. Du är viktig för vårt projekt!

Medlemsavgiften för 2021 sätter du in på bankgiro 5698-7548. Tack för snabb betalning!

IBAN: SE23 8000 0823 4798 3199 3622, BIC: SWEDSESS

Du kan också swisha till 123 374 9009

Detta nummer går ut till ca 600 adresser. Välkomna alla nya medlemmar! Värva gärna fler medlemmar till föreningen!

Både stora och små **gåvor** till projektet är välkomna. Vi bugar och tackar alla generösa givare! Tack! Gör nordbiprojektet känt genom att sätta vår fina **dekal** på honungsburken (då kan du lätt höja priset). En karta med 24 märken kostar 25 kr. Vi har också tryckt upp en större version av dekalen med diametern 15 cm, att sättas på bilen, vid bigården och andra ställen där den syns bra. Den kostar 25 kr/st och kan köpas hos Per Ruth eller Ingvar Arvidsson.

NordBi-Aktuellt erhåller ekonomiskt stöd för utgivningen av **EU-medel från Jordbruksverket (Landsbygdsprogrammet)**. Från **Nationella Honungsprogrammet** erhåller projektet stöd till **avelsverksamheten**.

Besök vår hemsida: www.nordbi.se Ansvarig webbredaktör: Hanne Uddling (se ovan).

Hemsidan är uppdaterad och kommer att kompletteras efterhand.

Omslagsbilden: Nordiskt bi på klöverblomma i Östergötland. Foto: Robert Svensson

Stamboken

Varje år sammanställer vi en stambok på de odlingar som gjorts inom projektet. Dessa redovisas i en stambok där man kan se härstamningen tre generationer bakåt. Tidigare redovisades stamboken i NordBi-aktuellt nr 1 varje år. Men det visade sig att den tog alltför mycket plats som vi ville använda för annat i tidningen. Nu kan du hitta stamboken på vår hemsida nordbi.se. Alla ni som odlar drottningar: Odlar alltid på vingmätta och bedömda drottningar. Skicka sedan in registerkort till ingvar.arvidsson@telia.com när säsongen är över.

Osäker ekonomi för vår förening

Vår föreningsverksamhet har till största delen finansierats av EU-stöd via Jordbruksverket. Då från två olika källor: Stöd till lantrasföreningar och Honungsprogrammet. En mindre del av Honungsprogrammets stödpengar har kanaliserats genom SBR i form av stöd till parningsstationer och parningsplatser (här kallade parningsställena).

I år tar den nuvarande programperioden slut för EU:s jordbrukspolitik och därigenom det svenska landsbygdsprogrammet – och den nya perioden börjar 2023!

Men i regeringens höstbudget kan man läsa ”För att fortsatt främja ett konkurrenskraftigt jordbruk föreslås att medel avsätts för ett kraftfullt landsbygdsprogram under 2021 och 2022”. Det innebär att landsbygdsprogrammet har samma pengar att fördela, men nu med bara svenska pengar fram till 2023.

Honungsprogrammet skarvades på med ”Stöd till Biodlingssektorn 2020 - 2022”. Samtidigt beslutade Jordbruksverket att *allt* det stöd som gått till avelsföreningarna från Honungsprogrammet (bl a vår förening) skulle gå via SBR. Det innebar att vår ansökan för 2021 avslogs, liksom ansökningarna av föreningarna för carnica, buckfast och ligustica. SBR fick en utökad summa till 541 900 kr att fördela till avelsföreningarna för driften av parningsställena.

Vi kunde redovisa mer kostnader för driften av parningsställena till SBR i somras eftersom vi har fler nu. Vi har ju nu två parningsstationer, förutom Lurö även Väderöarna och två nya parningsplatser Kyrkogårdsskärr i Östergötland och Bryggjärn i Medelpad. Men totalsumma (som går bara till själva parningsplatserna) är ju betydligt mindre, då vi i princip inte får de 100 000 kr som vi fått de senaste åren för vissa av våra projektaktiviteter från honungsprogrammet – utöver stödet till parningsställena.

Stödet till lantrasföreningar har inte fått någon ”skarv” så att någon fler ansökan, än den vi lämnade in i våras, kan vi inte göra - är beskedet när detta skrivs). Det är ju huvudsakligen föreningsverksamheten med NordBikonferensen, NBA, styrelsemöten, etc som ingått i detta stöd. Beslutet gällande vår ansökan har blivit fördröjt vilket blev tur i oturen. Därigenom kunde vi förlänga projektperioden så att vi får med NordBikonferensen 2022.

Det vi får hoppas, och bör verka för, är ju att Jordbruksverket får klarsignal från näringsdepartementet att fortsätta som förut med stödet till lantrasföreningar 2021 och 2022. Viktigt är det ju även att det skrivs in i det landsbygdsprogram som ska gälla från och med 2023.

Det är ju inte förbjudet för oss att göra en ny ansökan om pengar från ”Stödet till Biodlingsektorn”. Men småprojekt vill dom inte ha – helst över 100 000kr. Och då måste vi hålla oss till de politiskt formulerade syftena för detta stöd som är: produktion och saluföring av biodlingsprodukter, bihälsa och pollen och nektarproducerande växter i odlingslandskapet.

Grunna på detta! Till våren lär en ansökningsomgång komma. *Men idéer på alternativa sätt att finansiera vår verksamhet måste vi också komma på.* Kom gärna med förslag till styrelsen!

Sven Nordström, Projektsamordnare och vice ordförande

Halvvägs i INTERREG-projektet

– Bistånd till Nordiska Bin –

Rapport från Sverige

I skrivande stund är alla våra bin som deltar i projektet på alla tre svenska bigårdar (Juoksengi/Norrbotten, Uddevalla och Nordens Ark/Sotenäs) invintrade. Endaste åtgärder som finns kvar att ta hand om är Varroa-behandlingen med oxalsyra och räkning av nedfall. Det kommer genomföras så fort samhällena är yngelfria. Med Varroa-behandlingen kommer vi också omplacera samhällena i varje bigård – från rad 1 till rad 2 resp. samhällena från en yttre plats till en inre plats och *vice versa* - för att utesluta möjliga kanteffekter eller mikroklimatfaktorer. Det ska vara lika förutsättningar för alla samhällena under hela försökstiden.

I somras passerade vi halvtid inom projektet. Vad fort tiden går! Vi kunde på vårt projekt- och styrgruppsmöte den 28/9 konstatera att det har varit en fin säsong för projektet. I Juoksengi har honungsskörden varit dålig p.g.a. mycket regn i juli månad, men alla samhällena var dock mycket starka vid avslutande invintringen (15/8). I Uddevalla och på Nordens Ark har vi däremot haft en bra honungsskörd, så att varje samhälle kunde behålla ca. 10 kg honung vid invintring. Honungprover har tagits för analys av pollen och vattenhalt.

Flera hundra pollenprover har samlats in under hela säsongen. Vi började 6:e April med provtagningen och fortsatte varannan vecka. Från och med 20:e juli aktiverade vi pollenfällorna var tredje vecka tom början av oktober. Proverna är nu under analys, och det visade sig att pollenspektrumet är mer omfattande än förväntat. På en botanisk vandring som genomfördes i början av juni kunde deltagarna bland annat observera att gräspollen samlas av våra bin och det återspeglas även i provtagningen.

Foto 1: Ett pollenprov i pollenfällan under insamlingen 2020.

Testförsök av RFID-tekniken som startades i september 2019 för två av bisamhällena med 52 taggade bin blev analyserade av en student som handleds av Niclas och Sonja på Högskolan i Skövde (Titel: Hur lokala väderförhållanden påverkar flygaktivitet hos honungsbin *Apis mellifera*). Datasetet omfattade två veckor med RFID-registreringarna i början av september. Examensarbete kunde inte påvisa samband mellan flygaktivitet och lokala väderförhållanden, men däremot att vind har visat sig påverka responsvariabeln *flygaktivitet per individ* mest. I studien har en klimatmodell från SMHI använts, eftersom våra lokala väderstationer i varje bigård inte var installerade vid den tidpunkten. De kom på plats först i oktober 2019.

Den känsliga RFID-tekniken blev nerplockade i slutet av oktober, och i bigården i Uddevalla återinstallerades de två ingångarna igen i mars 2020. Det som var överraskande var att fyra individer blev registrerade igen i våren 2020 och visade därmed en minimumlivstid på åtta månader!

I början av maj installerade vi RFID-tekniken hos alla bisamhällena på bigården i Uddevalla och Nordens Ark. Vi taggade gråbin vid tre tillsättningar (i maj, i juli och i september) under säsongen. Varje gång fick 30 gråbin per samhälle en sändare på ryggen. I Juoksengi blev det bara en tillsättning i v. 26 efter midsommar, men då taggade vi 60 gråbin per samhälle istället. Totalt var det alltså ca 3800 individer som RFID-märktes i Sverige under säsongen 2020. Vi sitter nu med ett stort dataset och ser fram emot att analysera det närmare i vinter. Det som vi kan konstatera redan nu är att alla Juoksengi-

bin som märktes har dött. De har slitits ut helt enkelt under sommarsäsongen och det finns inga registreringar mer sen 11:e augusti. Vi kan också observera ett tydligt samband mellan fina soliga dagar med många registreringar respektive regniga dagar med ingen eller mycket låg flygaktivitet. Det blir också intressant att kolla närmare på antal felflygningar, alltså registreringar av bin i samhällena de inte tillhör!

Foto 2: Ett gråbin (*A. mellifera mellifera*) med RFID tagg på ryggen.

Vi har också börjat att analysera vintervikt – konsumtion av föda - för bigårdarna på Nordens Ark och Uddevalla (vintern 2019/2020). Preliminära resultat visar en låg förbrukning i det milda vintervädret som rådde, dock sticker ett samhälle ut som var drottningsslöst under vintern. Det visade en tydligt högre foderförbrukning i jämförelse med de andra samhällena.

Över 120 noseaprover har analyserats med minst tre räkningar med ljusmikroskop varav 37 var positiva. Nackdelen med mikroskopi-metoden är att inget fynd inte betyder att noseasporer inte finns i bisamhället, varför molekylärbiologiska studier återstår. De samhällen som innehöll mycket noseasporer ska provtas igen nu innan vintern och alla samhällen ska följas upp nästa vår en gång till.

Tyvärr har corona-utbrottet lett till att planerade workshops och informationsmöten för allmänheten respektive intresserade biodlare om projektets framgång har ställts in. Vi hoppas på större satsningar inför nästa år istället! Däremot fanns ett stort medialt intresse för RFID-taggningsen i projektet. Det började under taggningsen av bin i Juoksengi med ett radioinslag i Meänraatio på övertorniska. Sen hörde P4 Norrbotten av sig i början (juli) och i slutet av säsongen (september) för att rapportera om de taggade Juoksengi-bina. Ett inslag från Radio P4 Riks och Radio Gotland om bitaggningsen på

Nordens Ark sändes under juli. Eftersom Höskolan i Skövdes hade släppt ett pressmeddelande i början av juli om taggning av bin på deras hemsida visade även Vetenskapsradion, SVT, P4 Skaraborg och Falköpings Tidning intresse för våra bin med RFID-taggs på ryggen. Nordens Ark startade i maj en stor Crowd funding aktion via Kickstarter som blev en stor succé: totalt kunde 66 687 SEK samlas in för finansieringen av RFID-taggar med 343 givare från sju olika länder (Sverige, Norge, USA, Storbritannien, Österrike, Finland och Singapore). Många inslag om projektet fanns också på Nordens Arks Facebooksida och Instagram under hela säsongen.

Foto 3: Radiointervju i bigården i Juoksengi (2020-06-26) från vänster till höger: biodlaren Ingemar Kauppi, journalisten Bertil Isaksson från Meänraatio och Sonja Leidenberger.

Personligen ser jag nu fram emot att fördjupa mig i det stora datasetet vi kunde samla in under första säsongen från alla våra flitiga bin. Samtidig vill jag också tacka alla i projektet. Några arbetspass var långa och slitsamma i fält – men tillsammans har vi lyckats med en bra säsong och samlat många intressanta data över våra nordiska bin. Jag ser fram emot nästa säsong!

Sonja Leidenberger, Höskolan i Skövde - för hela svenska INTERREG – teamet:

***Ann-Charlotte Berntsson, Sara Nilsson och Mats Niklasson, Nordens Ark
Natuschka Lee, Umeå Universitet,
Åslög Dahl, Göteborg Universitet,
Ingemar Kauppi, Juoksengi
Niclas Norrström och Sonja Leidenberger, Höskolan i Skövde***

Klimatförändringars påverkan på blommors pigment och deras pollinatörer

Det är allmänt känt att många fåglar och insekter kan se andra färger i naturen än vi människor. Orsaken till detta är att de besitter fler synpigment än vi människor. Vi människor har bara tre olika slag av färgkänsliga celler, medan vissa insekter kan ha upp till fem eller t o m fler färgkänsliga celler. Detta är resultatet av en lång, ömsesidig evolutionär process mellan insekter och växter, som har gjort det möjligt för insekterna att lättare hitta blommor med nektar och pollen. Nu finns det dock indikationer på att detta håller på att förändras som en följd av klimatförändringar och starkare UV-strålning (svagare ozonhölje). En ny amerikansk studie, utförd av Matthew Koski och hans kolleger, har studerat hur UV-pigmentationsmönstren hos över tusen olika blommor hos 42 olika växtarter i Nordamerika, Europa och Australien har förändrats mellan 1941 och 2017. De kunde observera två viktiga fenomen: a) att UV-pigmentationen steg hos många blommor runt om i världen som en följd av en högre UV-strålning. Orsaken till detta är att UV ljuset kan skada blommornas pollen och för att skydda dem, så producerar blommorna mera UV-absorberande pigment; och b) att UV-pigmentationen faktiskt sjönk hos vissa växtarter när temperaturen steg för att skydda deras pollenkorn från att bli upphettade och därmed skadade. Även om vi människor inte kan se dessa förändringar, så kan det vara viktigt att fundera kring hur detta kan påverka pollinatörerna och vilka konsekvenser detta kan ha för vår egen miljö – och framför allt, vad kan vi göra för att motverka negativa konsekvenser?

Natuschka Lee, Umeå Universitet

Bildkälla och referenser:

- Koski MH et al. Floral Pigmentation Has Responded Rapidly to Global Change in Ozone and Temperature. *Current Biology*, 30, Nov. 16 2020, s. 1-7.
<https://doi.org/10.1016/j.cub.2020.08.077>. För en förenklad version:
<https://www.sciencemag.org/news/2020/09/flowers-are-changing-their-colors-adapt-climate-change>
- Läs mera om insekters syn: <http://www.djur.cob.lu.se/Svar/Fasettogon.html#hur-bra-ser-insekter-fasettogon-ackommodering-pixlar>
- Läs mera om UV färger hos blommor: http://www.naturfotograf.com/UV_flowers_list.html

Figur: Exempel på hur de ultravioletta pigmenten hos vårfingerörten har förändrats mellan 1977 (vänster) och 1999 (höger). Foto: Matthew Koski.

Selektion, selektion, selektion!

Det är just selektion som drivit utvecklingen framåt under årmiljonerna från amöban till människan*. Darwin kom på det självklara "Survival of the fittest" dvs de mest lämpades överlevnad. Så har alltid naturen jobbat. Detta är ett verktyg som även biodlare bör använda. Vi ska jobba med naturen och inte mot.

När varroan kom till Europa, och senare även till andra världsdelar, satsades miljoner och åter miljoner på forskning för att hitta ett motmedel mot denna farsot. Man måste som amatör nog våga säga att vetenskapen inte varit så alldeles framgångsrik. Men naturen då? Har den lyckats? Jo, ganska bra! Med eller utan människans forskningsframgångar, så har varroasituationen blivit hanterlig. Perioden med enorma förluster av samhällen tycks vara passerad, även om kvalstret finns kvar och mår ganska bra.

För min egen del så skötte naturen den första selektionen. För ca 10 år sedan hade jag stora vinterförluster. Mer än hälften av mina samhällen dog. Sånt gör ingen biodlare glad, men det var trots allt bra och kanske nödvändigt. De som överlevde hade någon form av motståndskraft och det ville vi ha. Men det fanns vinglösa bin i en del samhällen och det var nödvändigt att fortsätta med behandling.

Jag behandlade med drönarutskärning och oxalsyradroppning, men jag ville veta vilken effekt behandlingen hade. Drönarutskärningen gav jag upp när jag inte hittade några kvalster i drönarcellerna även om de fanns. Men hur mycket kvalster fanns i samhällena inför vintern? För 6 år sedan började jag systematiskt att räkna nedfall efter oxalsyrabehandling. Jag lade in en nedfallsbricka i varje samhälle och räknade nedfall efter 4 dygn. Jag väntade mig inte någon större skillnad mellan samhällena men hoppades att det ändå skulle gå att hitta någon skillnad så att jag kunde hjälpa naturen på traven i dess selektionsarbete.

Jag blev minst sagt förvånad när jag fann kvalsterantal från tio till tusen. Nu fick jag en klar signal vilka jag skulle odla efter. Inte bara efter den med tio, men mer än hälften av samhällena låg under hundra. Även vid val av drönarsamhällen till Lurö går jag givetvis efter kvalsterantal.

Nu är detta inte något som låter sig göras i en handvändning. Det tar tid. Naturen har inte bråttom – men det har vi! Jag har just samlat in alla nedfallsbrickor och funnit hos 56 möjliga avelssamhällen:

0-20 kvalster 13 samhällen

21-50 16 "

51-100 7 "

➤ **100 20 "**

Om jag drar gränsen vid 50 har jag 29 samhällen att odla efter. Drar jag gränsen vid 100 har jag 36.

*Tyvärr så gick det snett när apan blev människa. Utvecklingen tog ett steg för långt när den skapade en art som håller på att förstöra både sin egen och andra arters framtid. Men det får vi ta en annan gång.

Ingvar Arvidsson

Hastigt avbrott i Östergötland

Fångö i Gryts skärgård är tänkt som parningsplats/parningsstation i Östergötland inför nästa säsong.
Foto: Robert Svensson

Säsongen inleddes lovande med bra väder, drönarsamhällen på plats ute på Kyrkogårdsskär och hög antagningsprocent från binas sida efter de första omlarvningarna. När gott och väl halva biodlingssäsongen förflutit upptäcktes katastrofen.

En hel del drottningar hann odlas fram - och efter att de blivit äggläggande såväl tillsatta i egna samhällen som ivägskickade till ett stort antal beställare - innan vi upptäckte att det började krypa ut gula bin i samhällen och i använda parningskassetter. Det var långt ifrån endast enstaka bin som uppvisade gult inslag utan det var en väldigt hög andel som gjorde det. Med andra ord finns det numera bin av fel sort inom ett alldeles för kort avstånd från Kyrkogårdsskär för att ett fungerande avelsarbete ska vara möjligt att bedriva där.

Vi avbröt därför genast arbetet och beslutade oss för att istället köra våra drottningar till Lurö för parning där under resterande säsong. Samtidigt placerades några parningskupor ut på Fångö där vi tidigare har bedrivit verksamhet. Resultatet blev lyckat - ingen drottning blev äggläggande, så vi håller tummarna inför nästa säsong. Då kör vi igång på Fångö igen.

Till slut lyckades vi trots detta missöde odla fram omkring 100 drottningar, exklusive de ungefär lika många parade ute på Kyrkogårdsskär varav ett stort antal - men inte alla - blev felparade. Som en liten tröst producerar ju ändå alla rätt sorts drönare.

Robert Svensson

Medelpad kämpar på

Denna säsong kom att fokuseras på att utöka kapaciteten på min bigård för att få större tillgång på bin till parningskuporna. Tidigare har jag fått åka runt och fylla på med bin från andra biodlare. Tanken var väl att kunna leverera några drottningar och avläggare i år. Men den kalla våren snöpte sälldraget och även maskrosdraget och hallondraget, vilket jag aldrig varit med om tidigare. Så resultatet blev knapert. Sett i backspegeln borde jag ha drivfodrat mycket mer än jag gjorde.

I år har jag bara haft bin från våra parningsstationer och egna drottningar från i fjol. Jag kan konstatera att ha så lätthanterade bin är en ren fröjd! Extra trevlig är att ett samhälle, med en av de drottningar som sattes ut för parning i Bryggjärn i Nora renparningsområde i fjol, gjorde oavgjort bäst ifrån sig och kommer att bli mamma till nästa säsons bruksdrottningar.

Eftersom det finns så många "Nora" i Sverige kommer jag i fortsättningen använda benämningen Bryggjärns parningsplats och låta den benämningen även stå för renparningsområdet.

Sven Nordström

Rapport från Blekinge

I Blekinge är vi cirka femton biodlare, som har bildat en grupp för att främja och bevara vårt ursprungliga nordiska bi. Gruppen har tillsammans cirka 70 samhällen med bin av nordisk härkomst.

Denna säsong har vi haft tre träffar. Den första träffen bekantade vi oss med varandra, under den andra hade vi provsmakning av varandras honung. Den tredje träffen i maj larvade vi om vilket gav ett blandat resultat på grund av det kyliga vädret.

Biodlare som har visat intresse för nordiska bin har erbjudits hjälp av oss med drottningbyte när dom bytt ras och fått friparade drottningar för att i nästa steg kunna byta till renparade nordiska drottningar nästa säsong.

En av gruppens medlemmar har kontakt med Ronneby kommun för eventuellt upplåtande av uppställningsplats för kupor på en ö i Ronneby skärgård.

En annan medlem har haft nordiska bin uppställda vid en handelsträdgård, som sedan sålt honung och pollen från kuporna.

Vi har märkt att det finns en stor nyfikenhet och ett ökande intresse för det nordiska biet även här nere, framför allt från dom som är nybörjare eller som har haft bin i ett par år (även från de som haft bin i många år).

Hälsningar

Lennart och Christel

Nytt spännande år i Dalsland

Nordisk bidrottning i Dalsland som har lagt ägg väldigt tätt på yngelramen.

Foto: Ingvar Arvidsson

Det började bra! Av 97 invintrade samhällen levde 97 efter vintern. Underbart att starta utan döda samhällen, något som jag upplevde för 10 år sedan. Även om alla levde så gick det oparade drottningar i några. Flera hade frågat om jag kunde sälja samhällen till dem och det blev 25 st. Jag har inte så stort behov av så många samhällen nu sedan jag fått hjälp med drottningodlingen. Ett halvbra sälldrag i april och början av maj och så var säsongen igång.

Drottningodlingen drar igång

Jag har numera hjälp med drottningodlingen av min syriske vän Bkht. Han har friparade buckfastsamhällen, som är starka tidigt och ger möjlighet till tidigare odlingsstart än jag kan ha med mina nordiska. Dock var inte majvädret så gynnsamt utan första odlingen sköts fram en vecka och gjordes 4 juni. Det gäller ju också att ha mogna drönare när drottningarna är villiga.

Bkht hade ökat från tre till fyra odlingssamhällen och larvade om 228 celler varje gång. Nu gick det inte riktigt som förväntat de två första omgångarna, men efter påfyllning med ambin så drog de fram 120-130 celler varje gång. Fem dagar efter omlarvning åker de täckta cellerna in i kläcksåp och då ska jag stå där med nytt avelsmaterial. Jag har också med mig parningskupor som är klara men är utan bin. Detta är en stor fördel för mig, att Bkht fyller kuporna med sina bin (även om de kan vara lite argsinta). Självt låg jag lågt detta år. Det blev en enda odling och de kändes skönt att ha lite tid över till annat.

Det blev 350 drottningar, som jag sedan tog ut till Lurö. Jag fick också drottningar från Arne Andersson och från Martin Gustavsson och Linda Timell och även några från Ivar Myrli. För parning på Lurö tog jag också emot drottningar från Jan Larsson i Ätran och Boris Karlsson i Stavershult. Av Boris drottningar behöll jag några för framtida avel.

Lurö

Vi kom ganska tidigt igång på Lurö och hade de första äggläggande färdiga till midsommar. Det kom ut många drottningar men vädret efter midsommar och delar av juli var sämre än vad vi upplevt någonsin tidigare. Temperaturen låg kring 15 grader och det regnade de flesta dagar. Under ett par veckor fick vi inte hem några äggläggande drottningar, utan fyllde bara på med nya. På stolpar med två hyllor fick vi ställa fyra parningskupor och även placera en del på mindre lämpliga ställen. Vi hade cirka 350 parningskupor där i mitten av juli.

Det var verkligen kritiskt och risken fanns att drottningarna skulle bli för gamla för att flyga ut och para sig. När det såg som mörkast ut fick vi tre dagar, 11-13 juli, med 18-20 grader. När vi kom ut fem dagar senare var spänningen stor. Men vi kunde till vår lycka se att de hade utnyttjat de soliga dagarna och nu var äggläggande. Själv hade jag med mig 228 äggläggande drottningar hem den torsdagen. Summa drottningar ut blev efter en lång säsong 1050 stycken och parningsprocenten låg på en bit över 80.

Drönarna

I slutet av maj tog jag ut sex drönarsamhällen av fem olika ursprung. Det var Skedvik, Sveg, Hamnerdal, Hjøggböle och Bygdeträsk. Det var starka samhällen med mycket drönare som de behöll hela säsongen. För att de ska göra så stödfodrar vi i juli när det är i stort sett dragfritt. Vi tar också ut drottningarna kring 20 juli, vilket är en säkerhetsåtgärd så att de inte gör drönarslakt. Den 6 september tog vi hem drönarsamhällena och de sista omkring 50 drottningarna. Då fanns det fortfarande drönare kvar i samhällena.

Det hänger på drönarna

Drönarna är nyckeln till avelsframgång. Det är de som ska höja kvalitén i vår bipopulation. Mina kriterier är: vingvärden 100 procent, bästa temperament, frihet från kalkyngel och god varroaresistens. Det måste också vara starka samhällen. Anledningen att jag väljer flera olika ursprung/linjer är att på bästa sätt bevara den genetiska bredden. Vi har det begränsade material vi har och kan inte som t ex carnica köpa in ett par tjog avelsdrottningar varje år. Den andra anledningen är att jag hoppas att de utvalda samhällena har flera olika könsalleler, så att vi får drottningar som lägger tätt och fint och inte har påtagligt hålat yngel. Vad jag sett efter årets parningar är både och. En del har hålat yngel, men de flesta lägger mycket tätt och fint. Det innebär ju att de kan bygga upp starka samhällen. Tyvärr så vet vi ju inte vilka som har de olika könsallelerna. Vi ser bara, att vissa parningar blir lyckade andra mindre lyckade. Jag försöker hela tiden få in nytt material från våra avelsbiodlare. Jag fick t ex förra året 2 Hjøggböle från Sven Carlsson, som lade extremt tätt. I år har jag fått en Lühr från Boris Karlsson, som också lägger extremt tätt. Förhoppningsvis har dessa med sig nya alleler att tillföra vår population.

Drottningodlingen

Drottningbeställningar droppar in under hela vinterhalvåret och tidvis väller de in. Före odlingsstarten fanns det beställningar på över 400 stycken. Och mitt under säsongen kom det en förfrågan om jag kunde leverera 300 till en tysk kund. Det kunde jag naturligtvis inte, men det blev i alla fall 84 st. En betydande del av beställningarna kommer från Tyskland. Det är också därifrån som jag får de mest uppskattande omdömena om våra drottningar. Men även Finland, Lettland, Polen, Österrike och Nederländerna har funnit våra drottningar och uppskattar dem. Det blev till slut 560 levererade inklusive egna tillsättningar. Det mesta något år hittills.

De ursprung jag odlat på är:

Stavershult AA1809, 1,57/-1,87 100%

Sikås AA1834 1,48/-2,9 100 %

Hammerdal IA19469 1,39/-4,08 100 %

Olasbyn JB1904 1,39/-2,94 100 %

Noris BK19124 1,4/-3,36 100 %

Sveg IA1926 1,36/-3,08 100 %

Hjoggböle SC19103 1,33/-3,76 100 %

Skedvik AA19255 1,25/-5,12 100 %

Bjurholm IA19147 1,35/-4,43 100%

Krokvåg IA476 1,42/-2,27 100 %

Bön2 IA1871 1,48/-3,15 100 %

Och honung blev det

Förra året uteblev hallondraget, något jag aldrig tidigare upplevt. Men i år blev det ett bra hallondrag när värmen satte in i början av juni med kring 25 grader. I juli blev det tvärtom. Svalt och regnigt utan minsta drag. Dock mårde ljunger bra av regnet och så kom augusti med värmen och solen tillbaka. Det blev ett av de bästa ljungerdrag jag upplevt. De flesta drog in mellan 40 och 60 kg totalt. Även avläggare drog in 10 till 20 kg. Den bästa 43 kg.

Som sammanfattning måste jag säga, att det varit nära nog ett rekordår både när det gäller drottningodlingen och honungsskörderna. Vi ser fram emot nästa år. Det kanske blir ännu bättre!

Tack alla som gjorde, att det till slut blev ett framgångsår på Lurö!

Ingvar Arvidsson

Nordiska bin i Norrbotten

Intresset för nordiska bin är fortsatt stort och stadigt ökande i Norrbotten. Till förklaringarna hör bra övervintring, goda skördar och bra temperament. De nordiska bina finns numera på många olika platser i Norrbotten, men i åtminstone två geografiska kluster är de den enda eller den klart dominerande rasen. Det ena området är Vitådalen, en mindre älvdal fem mil norr om Luleå. Det andra området är ett ganska stort område mellan Älvsbyn och Arvidsjaur i Norrbottens inland.

Jag som skriver denna artikel håller till i Vitådalen men inför skrivandet har jag via telefon samrått med Mats Furthenbach som har koll på de nordiska bina i Älvsby-Arvidsjaurklustret.

Det är alltid lika inspirerande att samtala med Mats som på ett inspirerande sätt delar med sig av intryck och anekdoter från den gångna säsongen. Mats bor i Raivoberg (beläget 400 möh), han berättar att det var en sen vår som dock rivstartade i slutet av maj. Rensningsflygningen skedde hos honom den 19 maj och dagen efter var det fullt pollendrag. Trots den sena våren hann bina i kapp och kunde leverera både avläggare och hyfsad honungsskörd. Mats berättar även om en lyckad drottningodling som startades den 9 juni. Meningen var att på vanligt sätt larva om till en snabbkokare men när en yngelram med späda larver lagda i en perfekt båge hittades, valde Mats att istället göra ett bågsnitt som sattes i en fem-ramarslåda som förseddes med en foderram och en pollenram plus övriga tre ramar. Fem dagar senare fanns det 17 vackra puppor som var täckta eller på väg att täckas. Några hamnade i nya avläggare och andra hamnade i kläcksåp för senare placering i apideor. De flesta drottningar som Mats odlar paras i Pepersliden, beläget ca 1 mil nordväst om Älvsbyn. På parningsplatsen finns sju samhällen som håller vingindex på 100 procent eller däromkring. Mätningar av de parade drottningarnas avkommor visar att deras vingindex inte försämras. Sommaren 2020 gjordes många avläggare för att förse nya biodlare med samhällen. Detta påverkade självklart honungsskörden och uppskattningsvis låg medelskörden runt 20 kg/samhälle. De samhällen som inte delades uppskattas ha gett 30-40 kg honung.

Trots att varroan nu börjar dyka upp på många platser i Norrbotten har såväl Älvsby-Arvidsjaurområdet som Vitådalen än så länge klarat sig, och vi gör vad vi kan för att hålla den borta. Förutom att ständigt kontrollera med nedfallsbrickor och försöka provocera fram nedfall, har vi varit noga med att inte föra in nya bin eller drottningar till områdena. Istället försöker vi i möjligaste mån hjälpa nybörjare med drottningar och avläggare. I Vitådalen anordnade vi en drottningsoodlingskurs i samarbete med Norrbottens biodlingsdistrikt. Omlarvningen föll väl ut och gav 17 parade drottningar som senare hamnade i avläggare eller användes till utbyten. Innan odlingen startades gjordes vingindexmätningar i området där parning skulle ske. Av 20 uppmätta samhällen uppvisade 13 ett vingindex på 100%, övriga låg strax därunder. Endast ett samhälle låg under 90 % och detta ställdes på spärrgaller för att hålla dess drönare inne. Förutom regelrätt drottningodling delades också många samhällen.

Snösmältningen var sen, men försommaren var varm fram till midsommar och någon dag därefter. Juli som är den stora honungsmånaden blev dock kall och regnig och vi fick inte lika fina skördar som åren innan hade gett.

Det har varit en lång och varm höst och de många avläggarna har vuxit på sig fint. Snön kom i mitten av oktober, vilket även i Norrbotten är tidigt. Det återstår dock att se om den kommer att få ligga kvar. Det känns tryggt och man sover gott när bigårdarna är inbäddade i varm isolerande snö. Vi hoppas därför på en lagom kall och lagom snörik vinter.

Gunnar Jonsson

Med fokus på det positiva

2020 går knappast till historien som något stort biår, åtminstone inte här i Västerbottens kustland. Vädret i maj var blåsigtt och svalt så bina kunde knappt tillgodogöra sig sälldraget Sedan hjälpte det inte mycket att juni blev solig och varm eftersom huvuddraget som normalt infaller i juli, ackompanjerades av regn och kyla. När augusti sedan inte bjöd på något ljunldrag blev det inte mycket i skattlådorna. Kanske förhållandena inåt landet var något mer gynnsamma eftersom man där fått betydligt större honungsskördar.

Även drottningodlligen gick på sparlåga och flertalet av oss drottningodllare i Umeå biavelsklubb presterade under normal nivå. Vi skyller på vädret trots att ett par av oss ändå lyckades ganska bra. Med detta sagt finns det ändå ljuspunkter att lyfta fram från vår nordliga horisont när vi nu snart kan summera det här biåret.

Digitalt blev lösningen.

Biodling är ju normalt en ganska ensam sysselsättning och kanske är det därför som biodlare ofta dras till varandra och vill prata när tillfälle ges. I år gavs ju inte sådana tillfällen av känd orsak men mycket kunde lösas genom digitala möten över dator eller mobiltelefon. På så sätt fick många av oss tillfälle att medverka i Preben Kristianssons utmärkta varroautbildning och Umeå Biavelsklubb kunde också genomföra sitt årliga vårmöte digitalt.

Drottningodllingen och varroaläget.

Med ett högsommarväder som lämnade mycket i övrigt att önska blev det inget riktigt bra resultat av drottningodllingen. De fem odlare som registrerat och rapporterat sina drottningar använde totalt 14 avelsdmödrar vilka sammanlagt gav upphov till 64 äggläggande drottningar. De flesta av dessa parades i Ultervik och Taveljö. Ett par försök att leverera kläckfärdiga viseceller till varroafria områden gick dock inget vidare, utbytet blev skvalt. Mest troligt berodde det på det dåliga parningsvädret i juli.

Med ambitionen att utöka genpoolen på Holmön, där vi ännu inte funnit varroakvalster, gjorde Olle Nygren och jag ett försök med utsättning av sex okulärbesiktigade, oparade drottningar tillsatta i apideor med bin från Holmön. Det gick sådär, men ett par nya avläggare blev det och kanske kan vi använda oss av konceptet för framtida utökning av genpoolen.

Jag fick också tillfälle att utnyttja Ultunas tjänst för att skicka drottningar till varroafritt område i Vilhelmina. Det fungerade utmärkt men hur länge kommer denna kostnadsfria tjänst att få vara kvar?

Att döma av nedfallsprover har våra nordbiodlare här i trakten skött varroabekämpningen bra. Ytterst få kvalster har rapporterats från sommarens undersökningar, observationer som bekräftas av Natuschka Lee som har järnkoll på de fem samhällen som nu huserar på Umeå universitetscampus. Men liksom med coronapandemin finns här plats för ett varningens finger -vi får inte slappna av. Agera som att du har varroa även om du inte sett något kvalster ännu. Snart är det dags för oxalsyrabehandlingen och den får vi inte missa.

Drottningodling och försålda nordbidrottningar 2020.											
Avels-	Ursprung	G-värde	Bedömning					Ägare	Döttrar		Parning
drottning		%	Sv	Tmp	Kf	Sk	Ky				
MS 17113	Bygdeträsk	100	-	5	3	4	5	ÅJ	ÅJ 20103-109		Tavelsjö
MS 18120	Bygdeträsk	97	5	4	5	4	5	MS	MS 20201-208		Ultravik
MS 19202	Bygdeträsk	100	5	4	5	4	5	ES	ES 20201-212		Tavelsjö
PR 19206	Bygdeträsk	100	-	-	-	-	-	MS	MS 20301-302		Ultravik
KM 19104	Hammerdal	100	-	-	-	-	-	KM	KM 20211-215		Ultravik
SC 19104	Hjoggböle	100	5	5	4	4	5	ES	ES 20301-302		Tavelsjö
SC 19109	Hjoggböle	100	5	4	3	-	5	PR	PR 20121-123		Holmön
									PR 20125		Ultravik
KM 18302	Skedvik	97	-	-	-	-	-	KM	KM 20211-218,	221-223	Ultravik
KM 19112	Skedvik	78	-	-	-	-	-	KM	KM 20121-123		Ultravik
KM 19114	Skedvik	100	-	-	-	-	-	KM	KM 20201-207		Ultravik
ES 16205	Solberg	100	5	4	4	4	5	ES	ES 20101		Tavelsjö
PR 19122	Solberg	100	-	-	-	-	-	KM	KM 20101-105		Ultravik
SS 19201	Solberg	100	5	4	3	3	5	SS	SS 101-103		Tavelsjö
SC 19202	Stavershult	98	5	5	3	4	5	PR	PR 20101-103		Holmön
									PR 20105		Ultravik

Per Ruth

per.ruth@sofiehem.ac

Tack, tack, tack!

Tack, kära vänner för den uppskattning som ni visade mig efter att ha lämnat över ansvaret för Nordbiprojektet vid årsmötet i Ånge. Så mycket uppskattning och så vänliga ord har jag nog inte fått ta emot någon gång tidigare i mitt liv. Detta har jag med mig och kan tänka på när dagarna är grå och problemen hopar sig. Arbetet som projektledare har gett mig så många underbara vänner och kraft och lust att fortsätta att göra en insats där jag fortfarande känner att jag behövs. Men jag ska inte sticka under stol med att jag tycker det är väldigt skönt att slippa ifrån en del ansvar som jag har haft, även om det varit ett stimulerande ansvar. Nu har det ändå inte blivit några tomma stunder utan dagarna har varit rätt fullmatade.

Jag är också väldigt glad och tacksam över att ha lämnat över till en så kompetent och engagerad styrelse. Det var rätt tid att efter 30 år lämna över och det var rätt tid För NordBi att nya krafter tog över. Jag finns dock kvar som en resurs om det skulle behövas någon gång. Nordbiprojektet har varit en viktig del av mitt liv och jag är glad att fått göra en insats, som jag hoppas ska fortsätta att växa. Det nordiska biet har en ljus framtid i Sverige och kanske också i andra länder, men den framtiden är helt beroende på våra fortsatta insatser. Vi kämpar vidare och nog kan vi känna, att vi har vinden lite grand i ryggen. Den blåser åt vårt håll. Eller?

Ingvar Arvidsson

Rasstandard för vårt nordiska bi i Sverige

Morfologiska egenskaper (arbetsbin)

Färg bakkropp: Brunsvart.

Behåring: Långa bakroppshår med smala filtband.

Tunglängd: Kort

Vingar: Cubitalvärdet för enstaka arbetsbin ska vara högst 1,9 och för samhället ska medelvärdet vara högst 1,7. Diskoidalvinkeln ska vara negativ.

Bruksegenskaper

Svärmbenägenhet: Variabel

Temperament: Lugnt och utan oprovocerad aggressivitet.

Kakfasthet: Rörliga vid ingrepp. Klungar sig gärna i ramens nederkant utan att rusa av ramen.

Sjukdomsresistens: Variabel mottaglighet för kalkyngel. Relativt motståndskraftiga mot nosema.

Variabel motståndskraft mot varroakvalster.

Dragförmåga: Goda nektar- och pollensamlare. Utnyttjar många växtarter. Effektiva på ljunndrag.

Mindre benägna för röveri.

Täckvax: Luftig täckning med vitt täckvax.

Övervintring: Sparsamma med vinterfoder. Startar yngelsättningen relativt sent på våren men utvecklas sedan snabbt.

Allmänt

Vi har idag ett nordiskt bi som vi kan vara mycket stolta över med egenskaper som utformats genom naturligt urval under tusentals år i den del av världen där vi befinner oss. Raskaraktärerna överensstämmer med det bi Linné namngav 1758 och även med de fornhistoriska fynd av bin som gjorts vid utgrävningar i Oslo och i England.

Vårt nordiska bi idag har ett utmärkt temperament med de morfologiska värden och kännetecken som är rastypiska. Det är ett bi som fungerar bra i skogstrakter och som övervintrar bra i hela landet.

Behov av forskning och förädling

Den grund vår rasbeskrivning primärt vilar på är den analys av mtDNA som professor Bo Vest Pedersen vid Köpenhamns Universitet har genomfört. Där konstaterades att våra ursprungsstammar har en ren härstamning på mödernet ur *Apis mellifera mellifera*.

I vår avelsplan har vi sedan formulerat de kriterier som vi anser ska gälla för vårt avelsarbete. Det innebär inte att dörren är stängd för nya forskningsrön exempelvis hur våra mätningar korresponderar med analys av kärn-DNA. Vi är dock trygga i förvisningen om att det är *Apis mellifera mellifera* vi arbetar med och utvecklar vad gäller renhet och egenskaper.

Utvecklingen mot ett bra bruksbi är ett kontinuerligt arbete där fokus nu ligger på svärmtroghet, kalkyngelresistens och motståndskraft mot varroakvalster. Detta förutsätter att den genetiska variationen i vårt avelsmaterial bevaras i största möjliga utsträckning.

Robert Svensson Per Ruth Karl Drakenberg Sven Carlsson Ingvar Arvidsson

Varför vi behöver denna rasstandard

Att mäta är att veta, har jag hört till förbannelse. Det är alldeles självklart att vi ska mäta. Vi gör det och vi ska fortsätta med det. Utan vår klara och seriösa Inställning till mätningars betydelse hade vi stått på ett gungfly. Men mätningar har en begränsning. Det går inte att mäta allt. Vi mäter bara det som går att mäta. Det andra då? Det som inte går att mäta. Hur gör vi med det?

Jo, där kommer alla kloka nordbiodlare in. Vi känner vårt nordiska bi. Vi vet hur det ska uppträda. Vi vet när det uppträder som det inte ska. Undervärdera inte känslan, intuitionen, klokheten.

För eventuella mätthysteriker rekommenderar jag Jonna Bornemarks bok Det omätbaras revolution. En uppgörelse med pedanternas världsherravälde.

Vi vet, att vi har ett underbart nordiskt bi. Vi kan vara stolta över det, men det kan bli ännu bättre. Vi kommer aldrig bli färdig med det. Precis som naturen aldrig kommer att sluta med arternas utveckling och anpassning. Vi jobbar som naturen!

Ingvar

Sommaren i Finland

Den senaste sommaren var inte den bästa för biodlingen. En kylig maj försenade drottningodlingen och i juli var det också regnigt och kyligt. Trots allt kunde de finska drottningodlarna avla över 200 mörka drottningar.

De flesta av dom parades på tre öar och ett tjugotal i ett skogsområde, utan andra bin i närheten, i norra Finland. Alltså är placeringen bra. I fjol avlades omkring 100 drottningar. Det finns också flera biodlare, som vill ha mörka bin. Från Ingvar Arvidsson fick vi också ett tjugotal drottningar. De kan användas nästa sommar som drottning- och drönarmödrar. Vårt antal bin är så litet ett faran för inavel är stor och vi tackar Ingvar för att vi kunde skaffa nytt blod från Sverige.

Vi har också kunnat skicka biprov till DNA-analys till Eurofins i Danmark inom projektet More than honey som leds av Finlands biodlares riksförbund. Projektet skickade prov från alla våra biraser och vi kunde vara med utan några kostnader. Därtill har Jyväskylä universitet också börjat forska på mitokondrial-DNA, särskilt på bina från mellersta Finland, men de hade hoppats på att få material från mörka bin för jämförelse. De första resultaten visar inte så oväntat att de mörka bina skiljer sig starkt från andra bin och forskarna vill ha mera prov från våra bin.

Lassi Kauko

Fra virksomheten i Norge

Nybegynnerkurs i Hallingdal med deltakerne Ole Øvrejorde (tv) og Hallgrim Uppsata (th).
Foto Ove Moen.

Sentralstyrt avl

Annethvert år har Norges Birøkterlag avl av brunbier for utsending til testverter. Mye av den opprinnelige avlspopulasjonen gikk tapt noen år tilbake på grunn av uhell med parestasjonen og masse-avliving av bifolk under yngelrâte-angrepet i Aust-Agder.

Rester av populasjonen er heldigvis blitt tatt vare på 4 – 5 steder i landet. Dessuten har det blitt hentet inn avlsmateriale fra Brunbiereservatet i Flekkefjord-området, fra Sverige og fra Scotland og Irland. Testvertene fra forrige test – med 2019 som test-år – hadde fått igjennom så mange dronninger at det var grunnlag for å estimere avlsverdier i stamboken BeeBreed. Det ble tatt ut 20 dronninger til årets avl. Dronningene ble denne gangen fordelt mellom Øst- og Vestlandet. Det ble produsert dronninger fra disse hos Sylvi Slettebø i Rogaland med egen parestasjon, og hos Jens Martin Nybøle i Østfold som brukte Norges Birøkterlags parestasjon på Rødberg. På denne parestasjonen ble pareprosenten lav i år. En uværperiode fra slutten av juni kan være årsak.

En av flaskehalsene i avlen har vært å skaffe mange nok testverter. De skal kunne ta imot og lage avleggere til 15 dronninger og følge opp med registrering og prøvetaking neste sesong. I år stilte 15 testverter opp, godt fordelt mellom Øst- og Vestlandet. Det ble avlet i alt 225 dronninger til testverteene, og så langt er det kommet meldinger om vellykket innføring fra de fleste.

Med den fordelingen som er gjort kan vi grovt sett si at vi avler i 2 hoved-populasjoner, en med hovedtyngde på Sørvest-landet der det satses vesentlig på trekk fra lyngheiene ved kysten, og en Østlandspopulasjon med satsing på tidlig utvikling og sommertrekk først og fremst. Den siste er også representert i høyrere-liggende innlandsområder på Rena med Tor Erik Rødsdalen og i Telemark med Peter Rieber-Mohn som testverter.

Brunbier I fjell-Norge

Like ved Svenskegrensa, på Drevsjø ved Røros, har Marit Hjemgård drevet birøkt i mange år. Området ligger på 660 moh. og er preget av næringsfattig furuskog med blåbær, tyttebær, multer, geitrams og røsslyng som viktigste trekk-grunnlag. For å hjelpe biene med vann, gis vann i flyhulls-forglass. Men vår- og sommertemperaturen er i laveste laget for en tidlig utvikling og for paring av ung-dronninger. Så overvintringen er flyttet til et sted noe lavere i terrenget. Der drives også avlsarbeid for å få best mulig tilpassede bier. – Individstørrelsen har sikkert noe å si for tilpasningen til kjølig klima. Så det brukes byggevoks med cellediameter 5,3 mm til brunbier på Østlandet.

Avl i fjellområder har fått nye muligheter fra og med i år: To innlandskommuner, Ål og Hol i Hallingdal, er blitt offentlig godkjent renavlsområde for brunbier. Her er sommertrekket det viktigste. Men det er ikke bare å kjøpe brunbier. En birøkter kjøpte 2 kuber fra Østfold med brunbier som viste seg å være blandingsbier. Så import til renavlsområdet må sjekkes ordentlig.

Hol, Ål og Hemsedal er nye områder for birøkt. Her gikk birøkterne for 3 år siden sammen og dannet Hallingdal Birøkterlag. Til sammen er det nå 18 birøktere med i alt 63 bifolk av brunbier. I høyden fordeler de seg fra 350 til 770 moh. Med den kalde juli-måned vi hadde i år, ble det lite eller ikke noe overskudd av honning hos dem som ligger høyest. Men det rare er at de 3 bifolkene som skiftet dronning, fikk datteren parett også her, i høyder over 600 moh. Hvor godt parett, er for tidlig å si.

Avlsarbeid i dette området er særst verdifullt, men har sine utfordringer. Det gjelder både å finne riktig tid for avlen og beste type parekuber/-kassetter og plassering. Det ble holdt avlskurs, og lokaleavlere fikk fram vel 30 ungdronninger i år. Det ble best paring på de dronningene som var plassert lengst unna bigårder. Selv om alt i alt bare halvparten av dronningene ble parett, ga det tro på at avlsarbeidet i Hallingdal skal lykkes.

Ellers er det drevet avl på brunbier flere steder i Norge også i år. Så dette er bare et utsnitt av det som skjer.

Med hilsen

Lars Andreas Kirkerud

Fler rapporter från den gångna sommaren

Av utrymmesskäl samt med anledning av sent inkomna manus kommer det fler rapporter från den gångna sommaren i nästa nummer av NordBi-Aktuellt som utkommer i vår.

Red

Vad tycker våra drottningkunder om de drottningar de köper?

Vi odlar en massa fina drottningar från våra bästa samhällen, men vad händer ute hos biodlarna? Är de nöjda eller missnöjda? Det vill vi gärna veta. Ibland får vi veta det och om det är positiva omdömen blir vi glada. Här ett brev som jag fick från Claes Fossum på Orust. Han är en kämpe för de nordiska bina där ute på ön och allt fler är intresserade för att byta till nordiska.

Mina tyska kunder är ofta mycket positiva och de berättar det gärna. Här nedan är ett brev från en tysk kund, som jag inte kunde avstå från att visa. Ni får ursäkta att jag inte har översatt det.

Ingvar

Hej!

Jag köpte två drottningar av dig förra året, den ena Föllinge försvann, men Bygdeträsk IA19184 blev antagen. Jag har ett väldigt svagt sommardrag, så nästan alla 6 sh som jag har vid Orust västra kust fick 1 kg strösocker i början av juni. Hur som helst så har jag bara en LN låda som yngelrum och sedan spärrgaller. Detta gör att jag brukar göra yngeluppflyttning på nästan alla sh. Det är bra för då får jag bytt vaxkakor i yngelrummet. I sh med Bygdeträsk blev det aldrig någon yngeluppflyttning. Hon använde inte ens hela lådan. En dålig drottning trodde jag. Dessutom mer drönare än vad unga drottningar brukar ge. Sh var lite lättstörda fram tills ljungen började också. Vad fel jag hade!! De var starka nog att dra in mellan 90 och 100 kg, med fina täckta ramar, trodde det inte var sant, fick sätta på skattlåda efter skattlåda i aug. Tog först 4 skattlådor med nästan helt fulla ramar i början av september och mera vid slutskattningen den 21/9. Nu har de varit bra att ha att göra med, även om jag måste vara lite mera lugn kanske. Det kan jag ta. Synd att Föllinge försvann. Det var nog mitt fel delvis, men jag har lite funderingar på hur det är med drottningar som varit burade mer än 3 dagar. Fick en drottning av Kjell, som hade varit burad 5 dagar och för att vara säker på att de skulle ta henne så satte jag till henne i ett delat sh med bara utbyggda ramar och honung. Men den tog de ändå.

Jag är mer än nöjd med året och mina bin. Har aldrig fått ett sådant snitt/sh och kommer nog inte att få det mera. På de sh vid kusten var snittet minst 65 kg och detta trots att jag för första gången på mer än 10 år fick ett sh som svärmade. Det svärmade i slutet på juli, mitt bästa sh på Stocken och svärmen har jag ingen aning om när det stack. Trodde nog svärmtiden var över. Så där blev inte mycket honung, men det är jag glad för. Har fått mer än nog. Ha det gott och tack för att du fixar så fina bin!

Claes Fossum

Orust

...

Hello Ingvar

I would like to tell you briefly that the bees of you are a sensation, they are so well bred, they are almost as peaceful as a buckfast. It is a lot of fun to work with these bees and to watch how they develop. You do a super job. I hope that I can order still very long with you such mad queens. This is a large praise to you and your beekeepers which only make possible this. I will if you still further breed my beekeeping on the Swedish apis mellifera mellifera convert. I wish you and your beekeepers further much success and health, I will contact you again.

!!! THANK YOU !!!

Greeting Jürgen

Till minne av Hilding Gustavsson - en förkämpe för vårt inhemska bi

En dag i slutet av augustis nåddes jag av beskedet att min mentor och första lärare i biodling, Hilding Gustavsson, gått ur tiden. Hilding var bördig från Norrbotten men bosatt som hemmansägare i Yttertavle utanför Umeå där han drev en parningsstation för nordiska bin från 60-talet till en bit in på 80-talet.

Jag minns Hilding som en person med många kompetenser särskilt inom områden med anknytning till lantbruk och ekonomi. Han var periodvis anlitad som lärare vid dåvarande Lantbruksskolan i Umeå. Hilding innehade kassörsposten i Umeortens bf under många år och var föreningens ordförande från 1977 till 1992. Som bitillsyningsman hade han en stor del av Västerbotten, från kust till fjäll, att svara för. Så stora distrikt hade nog inte fungerat idag med tanke på såväl biodlingens som bisjukdomarnas utveckling.

Det är nu mer än ett halvsekel sedan Hilding kom hem med vårt första bisamhälle och installerade det i den huskupa som han byggt åt oss. Så började min far och jag vår bana som biodlare. Biodlingen kom med tusen frågor som sökte svar -Hilding hade alla. Vårt första bisamhälle var av den mycket godmodiga sorten men vårt andra hade en bastarddrottning med bin som inte var att leka med. Nåväl, Hilding bytte drottning och samhället blev i ett slag betydligt mer hanterligt. Kanske var det då mitt eget intresse för drottningodling och biavel väcktes, något som Hilding också välvilligt lärde ut. I syfte att bredda den genetiska basen i avelsmaterialet importerade Hilding drottningar från Norge och arbetade då företrädesvis med den så kallade Sundtjärnstammen.

Hilding var en stor förkämpe för det nordiska biet och han tog ofta strid för biet i diskussioner med vissa företrädare för SBR som betvivlade rasens framtid och rentav motarbetade dess spridning. Hilding tog flera initiativ till möten med andra tongivande nordbiodlare runtom i landet. Han gjorde därmed banbrytande insatser i det arbete som Ingvar Arvidsson med flera senare utvecklade i Nordbiprojektet. Må du vila i frid, Hilding.

Per Ruth

*Till minne av
Hilding Gustavsson*

*har föreningen Nordbi mottagit en gåva från
Umeortens biodlarförening*

*Tack för stort engagemang för biodling
och för det nordiska biet!*